

Protokoll 8/2024

fört vid Fastighetsnämndens sammanträde tisdagen den 22 oktober 2024 kl. 16:30-17:00, Bråvallasalen, Stadshuset

Ledamöter

Clara Lindblom (V) Ordförande
Henrik Virro (M) Vice ordförande
Anders Österberg (S)
Alma Carlsson (S)
Gustav Österman (S)
Ingela Edlund (S)
Emil Hrafn Stensson (S)
Martin Hansson (MP)
Therese Lindström (M)
Theréz Randquist (M)
Sergej Salnikov (SD)
Said Abdu (L)
Frank Hojem (C)

Ersättare

Frida Punar (S)
Hector Lopez Rivera (S)
Hashim Mohamed Jama (V)
Vanja Knocke (V)
Albin Arleskär (MP)
Mats Rydelius (M)
Tomas Tetzell (M)
Vendela Magnell (M)
Julian Kroon (SD)
Lovisa Hedin (KD)

Övriga närvarande

Carina Jonsson Tjänsteman
Lars Cha Tjänsteman
Olga Ekstam Tjänsteman
Anders Kindberg Fastighetsdirektör
Fabian Lind Nämndsekreterare
Camilla Silfverling Tjänsteman

Justerare

Clara Lindblom, Henrik Virro

Datum för justering

2024-10-22

Paragraf

§5

Sekreterare

Fabian Lind

§ 5**Remiss av Klimathandlingsplan 2024-2030. Remissvar**

FSK 2024/509

Beslut

Fastighetsnämnden beslutar enligt fastighetskontorets förslag:

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Sergej Salnikov (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Said Abdu (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Frank Hojem (C) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag om återremiss.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

1) Ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S), Martin Hansson (MP) och vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) föreslår (se beslutet).

2) Sergej Salnikov (SD) föreslår att nämnden beslutar att godkänna och överlämna Sverigedemokraternas utlåtande som svar på remissen samt att därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna anser att Stockholm stad ska inta en ledande och resultatorienterad roll för att uppnå konkreta klimatförbättringar som är både samhällsekonomiskt lönsamma och ger maximala utsläppsminskningar. Varje skattekrona måste användas effektivt för att säkerställa att åtgärderna ger verifierbara resultat. Insatser som enbart har symbolisk karaktär eller saknar belagd effekt bör undvikas för att fokusera på verkliga och mätbara förbättringar.

Fastighetsnämnden bör särskilt prioritera åtgärder som stärker och förbättrar stadens fastighetsbestånd genom energieffektivisering och förvaltning av resurser på ett

hållbart sätt. Nybyggnation på grönområden ska begränsas och istället bör staden fokusera på att renovera och optimera användningen av befintliga byggnader. Det är viktigt att stadens gröna ytor skyddas, då de bidrar till biologisk mångfald och fungerar som naturliga kolsänkor.

Stockholm stad bör även undvika att stirra sig blind på att minska koldioxidutsläppen oavsett marginalkostnaderna. Istället bör staden satsa på att bidra med tjänstemannakompetens inom fastighetsförvaltning, energieffektivisering och miljöarbete till internationella klimatbiståndsprojekt, där staden kan göra en verklig skillnad globalt.

Sverigedemokraterna föreslår att Klimathandlingsplan 2030 omarbetas i grunden för att bättre återspegla dessa prioriteringar och säkerställa att Fastighetsnämndens insatser är inriktade på maximal klimatnytta och ekonomisk effektivitet.

3) Said Abdu (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Som landets största kommun och tillväxtmotor, vilar ett stort ansvar på Stockholms stad att gå före och visa vägen i klimatomställningen. Liberalerna är positiva till att en klimathandlingsplan för staden tas fram och välkomnar dess högt ställda mål. Ska vi lyckas krävs det både hög ambition och genomförbarhet.

Att planen har ambition framgår tydligt, däremot genomförbarhet och konkretisering är något som behöver framgå tydligare.

Liberalerna efterfrågar en tydligare åtgärdsplan i hur den styrande majoriteten avser implementera, så att klimathandlingsplanen blir verklig politik med en reell påverkan på vårt klimat i positiv riktning.

Här har Liberalerna lyft elektrifiering som ett konkret förslag för att nå stadens mål. Vi ser att det finns stora behov av att öka ambitionen i att rulla ut fler laddstolpar, framförallt där människor har sina elbilar – exempelvis i flerbostadshus och garage.

Elektrifieringen kräver också tillgång till en klimatpositiv och pålitlig energikälla, stadens energimix ska därför utöver vind, sol och vatten även inkludera kärnkraft. Något vi saknar i gällande förslag. Ska vi lyckas med både elförsörjning och

klimatmål så måste samtliga energikällor ges utrymme i stadens energimix.

Vidare menar Liberalerna att den tekniska utvecklingen oftast kommer från idérika entreprenörer och företag som driver på nya och innovativa lösningar för att möta klimatproblemen. Där ska staden ta en aktiv roll i att agera samarbetspart tillsammans med näringsliv för att utveckla stadens hållbarhets- och cirkulära arbete. Exempelvis finns det många inom bygg- och bostadssektorn som sitter på innovativa lösningar som skulle gynna både klimatet, staden och vårt näringsliv.

Liberalerna anser att den här klimathandlingsplanen är en bra start men med stort utrymme för förbättring och vi efterfrågar en större konkretisering av majoriteten för att omsätta planen till verklighet.

4) Frank Hojem (C) föreslår att nämnden beslutar att återremittera kontorets förslag till beslut och återkomma med reviderad version av Klimathandlingsplan enligt nedan samt att därutöver anföra följande:

Klimatet är vår tids ödesfråga. Klimatarbetet måste drivas både i EU och i Sverige, såväl som lokalt här i Stockholm. Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast 2030 och en fossilbränslefri stad senast 2035. Staden ska vara en fossilfri organisation senast 2030 och trafiken i Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri senast år 2030. För att målen ska kunna nås behöver vi jobba på flera fronter samtidigt, dels med ny teknik genom bolaget Stockholm Exergi som kan fånga in och lagra koldioxid, dels fasa ut fossila bränslen genom kraftfulla incitament, beteendeförändringar och energieffektiviseringar.

Generellt sett finner vi ambitionsnivån i den föreslagna klimathandlingsplanen tillräcklig men däremot saknas reell handlingskraft. Vilket är just det som Stockholm och klimatet behöver. En handlingsplan utan konkreta förslag på nödvändig handling reduceras snarare till ännu en skrivbordsprodukt som i slutändan kommer att göra endast marginell, om ens någon, skillnad för klimatet.

Vi kan bland annat läsa om flertalet målsättningar utan förutsättningar. Exempelvis förslaget att halvera utsläppen från konsumtion jämfört med 2019. Där har Stockholms stad relativt små möjligheter att ensamt göra så stor skillnad. Förslaget sätter alldeles för stor tilltro till att genom ”samverkan” med andra myndigheter och genom

”kommunikation” lyckas förändra stockholmarnas beteenden att halvera sina utsläpp från konsumtion.

Vidare saknas tydliga och transparanta kostnadsanalyser – det är exempelvis orealistiskt att skrota en fungerande maskinpark redan till 2025 – både ur en ekonomisk och teknisk synvinkel.

Centerpartiet tycker också att programmet saknar konkreta mål om hur mycket koldioxid som ska fångas in genom bio-CCS för att minska utsläppen. Bio-CCS är ett mycket viktigt verktyg som borde ges mer utrymme i klimathandlingsplanen.

Ett ytterligare område där förslaget till klimathandlingsplan är bristfälligt rör matens roll för en hållbar omställning. Detta trots att matkonsumtionen i Stockholm står för 15 procent av konsumtionsutsläppen. Centerpartiet tycker att ett stadsövergripande mål om hundra procent svenskt vid matupphandling, där så är möjligt, behövs. Dessutom tycker vi att klimathandlingsplanen borde ta fram initiativ för att öka andelen viltkött. Ur ett klimat- och hälsoperspektiv innebär viltkött kortare transporter samt att köttet är fritt från antibiotika, färgämnen, nitrit och andra tillsatser.

Centerpartiet beklagar också att bland de 133 remissinstanser som styret har valt att skicka klimathandlingsplanen till så finns inte några av de viktigaste samhällsaktörerna inom livsmedel och matproduktion såsom LRF, Lantmännen och Livsmedelsföretagen med. Det var tydligen viktigare för den styrande majoriteten att skicka klimathandlingsplanen på remiss till Instagramkontot ”Medveten_i_stan”.

En långsiktig hållbar klimatpolitik förutsätter både delaktighet och ett brett folkligt stöd. Ska vi klara omställningen i Stockholm, måste vi genomföra den på ett sätt som gör att olika människor och branscher kan känna sig involverade; att alla känner att de blir vinnare om de deltar i klimatomställningen. Delaktigheten skapar grunden till samhällsförändringarna. Alternativet – en omställning som bara omfattar vissa, men där andra grupper ställs utanför eftersom de inte har råd eller möjlighet att ställa om – riskerar att leda till motreaktioner, kortsiktiga svängningar i politiken och bristande långsiktighet.

Centerpartiet vill att Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalet. Klimathandlingsplanen bör spela en avgörande roll för att nå detta. Därför bör det tas ett omtag så att planen också kompletteras med tydligare åtgärder kopplade till målen.

Beslutsgång i delen om återremiss

Ordföranden Clara Lindblom (V) ställer förslaget att återremittera ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Beslutsgång

Ordföranden Clara Lindblom (V) ställer därefter övriga förslag mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S), Martin Hansson (MP) och vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M).

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) instämmer i ersätтарыttrande från Lovisa Hedin (KD).

Ersätтарыttrande

Lovisa Hedin (KD) lämnar ersätтарыttrande enligt följande:

Stockholm klassas återkommande som en av världens mest gröna och hållbara städer, ofta som den mest hållbara i flera internationella rankingar. Det är inte konstigt med tanke på att stadens näringsliv bland annat består av världsledande aktörer inom innovation och grön teknik, framstegshungriga entreprenörer och IT-talanger från hela världen. Staden består till drygt två tredjedelar av grönblå ytor, till överväldigande del grönyta trots en mycket omfattande stadsutveckling i över ett decennium. Stockholmare är dessutom tredje bäst i världen att välja kollektivtrafik framför egen bil, de bor i energieffektiva bostäder och 98 procent av deras avfall återvinns eller blir till energi.

Tack vare teknikutvecklingen har staden bevisat att tillväxt i både ekonomi och befolkning kan gå hand i hand med minskad klimatpåverkan genom omställning, inte avveckling. Sedan år 2010 har stadens koldioxidutsläpp mer än halverats samtidigt som befolkningen vuxit med omkring 20 procent. Utsläppen av svaveldioxid och kolmonoxid, vilka historiskt sett utgjort ett stort problem, har minskat med mellan 86 – 94 procent sedan år 1990. Vissa föroreningar har minskat så pass mycket sedan 90-talet att de inte längre mäts. Stockholm är på rätt väg och omställningen går allt snabbare, särskilt inom transportsektorn som utgör en stor andel av kvarvarande utsläpp. Nära 75 procent av sålda bilar i Stockholm är laddbara fordon vilket är en dubbling på bara 3 år. Sammantaget finns det många segrar för stockholmarna att vara stolta över.

Dock finns det fortsatt utmaningar att hantera för att uppnå en klimatneutral stad. När staden växer behöver byggsektorn ställa om, gammal industrimark saneras och hållbara bostäder byggas. När stockholmarna blir fler behöver förskolor och skolor fasa ut miljö- och hälsoskadliga kemikalier, sårbara grupper skyddas från effekterna av extremväder och möjligheten att göra smarta val i vardagen säkerställas. Här är vi eniga.

En ändamålsenlig, renodlad politik är en grundläggande förutsättning för att vinna acceptans från invånarna i en stad i omställning, samt deras förståelse för de åtgärder politiken utför med deras skattemedel. Symbolpolitiska åtgärder som försvårar vardagen, fördyrar arbetet och bara förflyttar utsläppen är därför inte bara ineffektiva, de riskerar även att bidra till ett motstånd mot en välbehövd omställning. Tyvärr innehåller styrets klimathandlingsplan mycket av denna symbolpolitik.

Exempelvis driver styret linjen att våra yngsta barn och äldsta äldre ska äta mer vegetariskt i klimat- och miljösyfte, istället för att utveckla deras måltider för att fler ska få i sig näringsriktig, god mat. Detta samtidigt som till och med stadens inköpskategori IT och kommunikation har högre klimatpåverkan än de måltider som staden serverar. Kristdemokraterna prioriterar att stadens unga och äldre ska få näringsrik och god mat, över styrets symbolpolitik som har ytterst marginell effekt på klimatet men som kan få ödesdigra konsekvenser för näringsintaget.

Även styrets ambition om att ”skapa utökade möjligheter för stockholmarna att hyra, reparera, byta, dela, låna eller ge istället för att köpa nytt”, är exempel på dålig symbolpolitik. Det specificeras inte i klimathandlingsplanen hur dessa möjligheter ska ”utökas”, men om det syftar till att staden ska tillhandahålla dessa tjänster så finns det redan privata aktörer som gör det. Kommuner får enligt kommunallagen inte heller bedriva verksamheter som är av en sådan karaktär att de typiskt sett tillhandahålls av andra aktörer, som till exempel det privata näringslivet.

Styrets klimathandlingsplan lägger också mycket vikt vid det som staden har mycket liten rådighet över. Framförallt avseende stockholmarnas konsumtionsbaserade utsläpp, som utgör ett stort fokus i styrets miljöpolitik. Stundtals fås intrycket att styrets miljöpolitik går ut på att förvandla staden till en aktivistisk lobbyorganisation, med fokus på att förändra det staden inte har rådighet över. Ett talande exempel är den uttalade visionen om att staden ska ”arbeta

aktivt med att påverka regeringen och regionen”, för att dessa ska ”ta sitt ansvar”. Detta bland annat i syfte att genomföra styrets önskade trafikminskning, vilken bara bedöms kunna genomföras till hälften med de verktyg som staden har rådighet över. Styrets klåfingrighet och aktivism är i detta avseende slående. Det åligger inte heller stadens att ”främja ett lokalt och regionalt semestrande” för stockholmarna. Stadens invånare är myndiga och borde anses kunna ta egna beslut om var de vill semestra, utan politiska pekpinnar.

Styrets aktivism och symbolpolitik speglas i försöken att flytta fokus från utsläpp och hållbarhet till socioekonomiska frågor, identitetspolitik och ifrågasättandet av vårt västerländska ekonomiska system. Detta är inte minst tydligt i skrivningarna om att dagens stockholmare skulle ha ärvt någon form av ”utsläppskuld” från tidigare generationer. Något som för tankarna till den religiösa föreställningen om en arvsynd, men även till den marxistiska föreställningsvärlden om att ekonomi är ett nollsummespel.

Stockholm har dock redan visat att tillväxt i såväl ekonomi som befolkning inte utgör hinder för att minska utsläppen eller ställa om, tvärt om. Det är tack vare det välstånd och den teknikutveckling som vårt västerländska ekonomiska system möjliggjort som vi kommit långt i omställningen. Kristdemokraterna ser mycket optimistiskt på att Stockholm återigen kommer klara de utmaningar vi idag står inför och vi kan göra det utan att vare sig styra över eller späka världens mest hållbara invånare.

Handlingar i ärendet

- FSK 2024/509-2 (Godkänd - R 1) Remissvar Klimathandlingsplan 2024-2030. Remissvar
- FSK 2024/509-1.1 Bilaga 1 Klimathandlingsplan 2030 - En rättvis omställning för ett Stockholm utan globalt klimatavtryck

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Clara Julia,Lindblom	2024-10-23
Henrik Olov,Virro	2024-10-23